

ב"ה

חנוכה

'לשנה אחרת קבעום'

בנוגע לכללות הימים טובים – ישנם הימים טובים שהן מן התורה, כמו שכתוב^[1] "שלוש רגלים תחוג לי בשנה", שהתורה עצמה קבעה את הזמנים ואת האופנים שבהם צריכים לחגוג ימים טובים אלו;

וישנם גם ימים טובים שהם מדברי קבלה, שזהו היום טוב דפורים והיום טוב דחנוכה.

ומצינו חילוק ביניהם: בנוגע לפורים – מפורש במגילה שהמלחמה היתה "ביום שלשה עשר לחודש אדר", ומיד למחרתו – "ונוח בארבעה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה" ("והיהודים אשר בשושן . . ונוח בחמשה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה")^[2], היינו, שהיום טוב היה מיד **באותה שנה**.

ואילו בנוגע לחנוכה – איתא בגמרא^[3] "נעשה בו נס . . לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה".

ויש לבאר חילוק זה על פי נגלה, ומזה יובן גם תוכן הענינים כפי שהם בעבודת האדם.

מצינו בנוגע לגזירות דרבנן (ענינם של גזירות וצמצומים), שהיו בודקים אם זוהי גזירה שרוב הציבור יכולים לעמוד בה^[4].

ועל דרך זה גם בנוגע לענין דיום טוב שקשור עם ביטול מלאכה – כפי שמצינו שגם בפורים לא נקבעו בשנה הראשונה כל הפרטים, שלכן, "מעיקרא כתיב^[5] שמחה ומשתה ויום טוב, ולבסוף כתיב^[6] לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ואילו יום טוב לא כתיב" (שזהו החילוק בין "האגרת הזאת"^[7] הראשונה ל"אגרת הפורים . . השנית" (לשנה השניה^[8])), כיון ש"הספד ותענית קבילו עליהו, מלאכה לא קבילו עליהו"^[9], ולכן נקבע שפורים מותר במלאכה.

ומזה מובן, שכאשר חכמים עמדו לקבוע את היום טוב של חנוכה, לא היו יכולים לקבוע בשנה הראשונה באופן של קביעות, שהרי ידעו כבר מהמעשה דפורים שיכול להיות שהציבור לא יקבלו עליהם, ורק "לשנה אחרת" (לאחרי שבמשך השנה התברר מה יקבלו הציבור ומה לא, כמו בפורים), "קבעום לימים טובים בהלל והודאה" (ו"לא שאסורין במלאכה"^[10]).

זאת ועוד: ידוע מה שכתב הלבוש (הובא בטורי זהב) בהלכות חנוכה^[11], והובא בדרושי חסידות^[12] בביאור החילוק שבין חנוכה לפורים – שהנס דפורים היה הצלת הגוף, שהרי הגזירה היתה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים"^[13], והנס היה ש"ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"^[14], מה שאין כן בחנוכה שהיתה גזירה רוחנית – "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" [ובזה גופא – "להשכיחם תורתך" דייקא, היינו, שלא היה איכפת להם שילמדו תורה בתור חכמה סתם, אלא שלא יקשרו זאת עם "נותן התורה", שהתורה תקרא "תורתך", "ועל דרך זה "להעבירם מחוקי רצונך" דייקא, שלא היה איכפת להם שיקיימו מצוות – אם ימצאו לזה הסברה בשכל, אלא שלא יקיימו "חוקי רצונך", באופן ד"חוקה חקקתי גזירה גזרת" ו"אין לך רשות להרהר אחריה"^[15]], והנס היה שבטלה גזירה רוחנית זו.

ובהתאם לכך יש נפקא מינא בנוגע לקביעת היום טוב: כאשר מדובר אודות ביטול גזירה גשמית – רואים זאת מיד על אתר, וכפי שהיה בפורים, ש"ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם – ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"^[16], "והרוג בשונאיהם גו"^[17], ואם כן ראו מיד שישנו נס, וכבר נקבע במעשה בפועל, למטה מעשרה טפחים.

מה שאין כן כאשר מדובר אודות גזירה רוחנית, כמו הגזירה דחנוכה, והוצרכו לידע אם בטלה הגזירה, – לא רק מצד אומות העולם, אלא גם מצד בני ישראל, שכן, האפשרות לגזור גזירה על בני ישראל אינה אלא כאשר ישנם "מהרסיך ומחריביך (ש) ממך יצאו"^[18], ובנידון דידן, שכיון שאצל בני ישראל היו "מתיוונים", לכן היתה מלכות יון יכולה לגזור גזירה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" –

הנה גם כאשר מצאו שמן טהור, "והדליקו ממנו שמונה ימים, עדיין לא היו יכולים לידע מה נעשה בעולם: עד

כמה חדר האור בעולם (על ידי "חלוני שקופים אטומים"^[19], שבבית-המקדש), ואם נתקבל אצל הציבור, עד שנתבטלו "מהרסיך ומחריביך" – שאז בטוחים שבטלה הגזירה,

ולכן, רק "לשנה אחרת" – לאחרי שעברו שנים עשר חודש, שנה שלימה, שיש בה כל השינויים האפשריים ד"זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף גו' לא ישבותו"^[20], וראו שהאור מהשמן הטהור שהדליקו בבית-המקדש נתקבל והחזיק מעמד בכל הציבור – אזי "קבעום לימים טובים בהלל והודאה", באופן של קביעות על כל הדורות, "עד מלך המשיח", כיון שהנס נמשך חוץ למקדש, ובחוץ לארץ, בזמן הגלות.

קטע משיחת י"ב תמוז, רשימת השומעים בלתי מוגה.

ת"מ ה'תשט"ז ח"ג ע' 48.

[1] משפטים כג, יד.

[2] אסתר ט, יז-יח.

[3] שבת כא, ב.

[4] ראה ע"ז לו, סע"א. וש"נ.

[5] אסתר ט, יט.

[6] שם, כב.

[7] שם, כו.

[8] שם, כט.

[9] ראה פרש"י עה"פ.

[10] מגילה ה, ב.

[11] פרש"י שבת שם.

[12] או"ח סתר"ע סק"ג.

[13] סה"מ תש"ח ע' 118. ועוד.

[14] אסתר ג, יג.

[15] שם ט, א.

[16] ראה לקו"ש חל"ה ע' 174. וש"נ.

[17] שם, טז.

[18] ישע' מט, יז.

[19] מ"א ו, ד ובפרש"י.

[20] נח ח, כב.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה